

„Ti članki so podatki k mojim razpravam, katere so bile pod naslovom: „Slovanski elementi v venetščini“ v Letopisih Matice slovenske 1874., 1875., 1876. in 1877. objavljene.

Prebravši in preučivši mojstra Dieza, našel sem mnogo besed, o katerih izvrstni Diez razlagaje jih sam pové, da ne zna za njihov vir in početek, mnogo zopet, o katerih Diez sam dvomi, je-li je njegova razlaga istinita. Te besede sem skušal iz slovanščine razložiti, zato sem dal svoji knjižici naslov: „Slovanščina v romanščini“.

Vem, da se ne bom imel samo s filologi, nego tudi s historiko boriti, a tolažil me bode Goethejev izrek: „einer neuen Wahrheit ist nichts schädlicher, als ein alter Irrthum“. Kakor šče v filologiji nismo prišli do nepoklicivnih rezultatov, šče manje v zgodovini, jaz pa nésem prvi, in tudi ne bom zadnji, ki so in bodo trdili, da so na jugu in zapadu Evrope uže preje Slovani stanovali, kakor sedanja historična šola uči.

Kolikor mi moje razmere dopuščajo, nésem preziral rezultatov, do katerih so prišli kritični filologi, pri dvomljivih in nedoločenih razlagah sem pa šel svojo pot, in pred očmi imel izrek sv. Avguščina: ut somniorum interpretatio ita verborum origo pro cuiusque ingenio judicatur“. —

Gotovo bilo bi odveč, obširno govoriti o tega našega domoljuba trudoljubivem delovanju na polji domačega starinarstva, kateremu je še odprt širok prostor, da-si vidimo le malo mož, delujočih na njem. Gosp. Terstenjak je eden onih domorodcev, kateri vse svoje izvanredne dušne kreposti posvečuje preiskavi staroslovanske dôle in nje jeziku, in zato bodo tudi študije v tej najnovejši njegovi knjižici filologom zanimive. Kar nas še posebno veseli pri častitem veteranu slovstvenem, je poleg njegove obširne učenosti tudi njegova oskromnost, kateri daje najlepši izraz v gori navedenem predgovoru. Naj tedaj najnovejše to delo našega Davorina pride v roke vsem učenjakom, ki slovanščini ledino kopljejo na tem malo obdelanem polji.

Pogled v dežele Evropske Turčije.

Statistično-narodopisni podatki o sandžaku Sereskem.

(Konec.)

Grški živelj nahaja se razen omenjenih krajev in razen polotoka Chaleidike še na jugu Macedonije v nekaterih vaséh Verijskega okraja, v Kožani, Šočisti in v Anaseliškem okraji. Grki živijo sicer tudi po drugih mestih, al jih je malo.

Med Kavalo, ki se je v zadnjem času pogosto imenovala, in pa starim Amfipoljem vleče se ob morju mali okraj Pravište z 12 seli, od katerih so samo 4 kristijanska in sicer Grška, ostala pa Turška, ki pa, kakor se je povedalo, pomaški, to je, bolgarski govoré.

V mestu Seresu se narodnosti niso mogle natanko razločiti ter so se le po priliki naznačile, al toliko je gotovo, da je tu Grkov najmanj, a velika večina da je bolgarska in vlaho-cincarska. Poslednji (Vlaho-Cincari) preselili so se le-sem ob času grškega punta iz Tesalije, Epira in drugih krajev.

Bolgarski jezik se govori proti jugo-zahodu do Kesrja (Kostura) in do epirske meje, da, on sega na nekaterih mestih, kakor pri Korici (Gjordji), celó čez njo; proti zahodu je razširjen z one strani Ohriškega jezera in obsega celo Dibro. Proti stari Srbiji dviga se na Šaro-planino (Šar-Dagh); sela na tej pla-

nini, sicer večidel poturčena, govoré bolgarski, kakor sela na Rhodopskih gorah. *)

Izza Vranje prodira v Gulanski okraj, kjer je 12 bolgarskih in 12 ščipetarskih vasi; od tod do Leskovca in Niša govori se navadno bolgarski. Bolgari živijo tudi v Srbiji, tje do Paračina in Čuprije na Moravi; utegne jih biti kakih 200.000, posebno v Negotinskem in Aleksinskem okrožji. Na celem prostoru med Varno, Drinopoljem, Nišem, Pirotom, Solunom in Ohrido govori se eden ter isti bolgarski jezik. — Tako stojé te stvari po izjavah g. Verkovića, ki tudi potrjuje, kar sem jaz v „Geogr. Mittheilungen“ leta 1969., str. 441., z zemljevidom od A. Petermanna, razlagal, namesto da Arbanasi ali Ščipetari, ali sami ali pa z Bolgari in Srbi vred, živijo okoli Šare-planine, od Prizrena do Prokoplja, samo da jih je v poslednjem mestu, kakor g. Verković izrečno veli, le malo. **) V Prizrenu, pravi, da stanujejo razun Srbov, Ščipetarov, tudi mnogi Bolgari in Valaho-Cincari (Macedonski Vlaha), kateri poslednji pa tudi slovanski znajo. — Dibra, veli, da je bolgarska in tamošnji Bolgari zovejo se „Mijaki“; zraven njih so neke vasi Grške vere, ki pa ne govoré slovanski, al službo božjo, dokler je v Ohridi bil patrijarh, so opravljale v slovanskem jeziku.

Iz navedenih podatkov g. Verkovića se vidi, da samo Mademochoria (stara Chaleidika) je čisto grška, v okraji „Ziehna“ da je Grški živelj; v Sereskem okraji in Dramskem da je Bolgarski močnejši, poslednji da ima celó v okraji Pravište poleg morjá večino, da Grški v notranjih okrajih čisto izgine, da je Turški mnogo slabiji od Bolgarskega, a ta da se je v Nevrokopskem in Razložkem okraji skoraj povsod sam obdržal. ***) Potem je pravo, dasta se okraja Sereski in Dramski v gori omenjeni razpravi od leta 1869. („Geogr. Mittheil.“ str. 441) deloma Bolgarskemu področju dodelila, samo da bi se ravno to bilo moralo storiti tudi gledé okraja Pravište.

Nadalje je iz teh podatkov razvidno, da so se v gori navedeni razpravi meje Bolgarskega naroda na jugozahodu in zahodu precéj natanko zaznamovale, da je Dibra, da! še celó Šara-planina slovanska, kar je na večkrat navedenem zemljevidu le deloma naznačeno. Ali ni po tem takem več nego predrzno, trditi, da določbe San Štefanskega dogovora o miru gledé Bolgarskih mejá narodopisno niso opravičene?! ****)

Obraznave deželnih zborov.

V deželnem zboru Doljno-Avstrijskem

je poslanec Schönerer predlagal, naj se ustavnemu odseku naročí, da še v tej sesiji predlaga načrt o premembi volilnega reda, po katerem naj bi, kakor drugi volilci, tudi volilci kmečkih občin direktno volili (tedaj brez naprejšnje volitve volilnih mož).

*) Ta sela so Turki in Angleži sedaj spuntali proti Rusom.

**) On poroča, da so se še ti odselili, kar so Srbi to mesto vzeli.

***) Ravno v teh okrajih spuntali so se sedaj Bolgari proti Turkom, ki so jih bili začeli tako klati, kakor so nedavno njihove brate ob Balkanu klali.

****) Ne žalijo tedaj ne narodopisa ne pravice, meje dogovorjene za Bolgarijo v San Štefanu, pač pa meje, ki jih je za-njo odločil Berolinski kongres.

V Gornje-Avstrijskem deželnem zboru

so liberalci stavili predlog, da se cesarju predloži adresa, katere bistvo je to, naj bi se skušnje nove desetletnice dualizma dobro porabile v to, da se v preteklu teh 10 let natanko pozvedó vse napake sedanje dualistične oblike in namesti nje stvari edinostna zveza med Avstrijo in Ogersko. In Linški zbor je adreso odobril.

To strašno grize Dunajske in druge ustavaške časnike, ki jim očitajo, da so po takem nastopili pot narodnih državopravnih, fevdalnih in klerikalnih sovražnikov sedanje ustave.

Deželni zbor Tržaški.

Ta zbor je imel letos mnogo nakan, da bi slovensko okolico Tržaškega mesta potopil v morje lahonskega Trsta zoper voljo okoličanov. Al če Bog dá in znani pogum okoličanov, spodletele bodo lahom vse nakane. — Hvalevreden je pa sklep in nam Kranjcem na posebno korist, da 1. julija 1879. neha najdenišnica (Findelhaus) v Trtu.

Deželni zbor Kranjski.

V 8 seji, v kateri smo že poročali, obravnaval se je tudi načrt postave o zdržavanji občinskih plemenskih juncev, ki ga je deželni odbor predložil, dotični deželnoodborni odsek pa ravno v neki bistveni točki preuredil.

V splošni debati je dr. Bleiweis povdarjal silno potrebo take postave za našo deželo, ki je večidel vezana na živinorejo, rekši, da v goveji živini, katere ima Kranjska blizu 200.000 glav, leži njen največi kapital, ki pa je jako slabo naložen, ker komaj 2% obresti nese. Poglavitna vzroka temu pa sta dva, in sicer: ker sopsašniki po mnogih občinah niso še razdeljeni, in da nam manjka dobrih plemenskih juncev; vsled prvega vzroka živina nima dovolj klaje, vsled drugega pa krave postajajo jalove. Potreba take postave se ne čuti le na Kranjskem, temveč tudi po drugih tacih deželah, kjer je živinoreja še na boljši stopinji kakor pri nas. Postava pa ne bo prav nič koristila, če se naredi tako, kakor jo nasvetuje odsek, ki je predrugačil določbo v §. 6., po katerem si mora občina omisliti lastnega bika še le tedaj, ako se več ko polovica občanov za to izreče. Če odsekov predlog obvelja, je škoda sklepati postavo, vrzimo jo raji v koš. — Poslanec Dežman ugovarja, da je kmetijska družba Kranjska imela že po 600 gold. na leto za premiranje bikov, zakaj se je pa ta denar potem naklonil živinozdravnišnici? Postava, ki jo odsek nasvetuje, je posneta po Štajarski; če se ne skaže za dobro, se lahko pozneje popravi. — Dr. Bleiweis mu odgovarja, da nekdanje premije (pred letom 1848.) za govejo živino so imele jako malo vspeha; komisija delila jih je mnogokrat samo le za to, da denarja ni zopet domu nesla; tudi teh premij ni delila kmetijska družba, kakor g. Dežman trdi, ampak vlada sama. Štajarsko postavo tudi jaz poznam, a ta je dosihmal le na papirji ostala, in zakaj? zato, ker predaleč sega, ker ne velja namreč le plemenskim juncem, temveč vsem strokom živinoreje. Dežman je rekel, da se zboljšanje živinoreje ne dá „komandirati“; kako pa — vpraša dr. Bleiweis — da njegova stranka občine hoče komandirati o drugih rečeh, na priliko, da morejo trositi toliko denarja za zidanje novih šolskih poslopij po kmetih, ki morajo podobna biti gosposkim palačam! Za občino bi naprava plemenskega junca pač ne bila velika naklada, če dá kakih 150 gold. za nj, ki ga v 3 do 4 letih zopet prodá in si kupni strošek

povrne, pa bi veliko dobička imel vsak gospodar za svojo živino, če ima lepega junca pri rokah. — Na očitane Dežmanovo, da državno podporo, ki jo kmetijska družba dobiva od ministerstva, ne obrača za premije za živinorejo in da načrt postave, ko se je podal deželnemu odboru, ni bil dovolj preresetan, odgovarja dr. Poklukar, rekši, da subvencija, ki jo kmetijska družba dobiva, se ne sme obračati za premije, ampak le za nakup plemenskih juncev, ki se potem prodajajo domačim živinorejcem s posebnimi pogoji. Sicer je pa bila postava, kakor jo je predložil deželni odbor, ravno nasproti Dežmanovemu trdenju prav dobro preresetana v odboru kmetijske družbe, je bila že davno razglašena po „Novicah“ in noben živinorejec se ni oglasil proti njej, da! samo ministerstvo kmetijstva jo je odobrilo. — V specijalni debati se zopet oglasi dr. Bleiweis pri §. 6., razlagaje, da je ravno od paragrafa 6. odvisna osoda cele postave, zato nasvetuje, naj se §. 6. sprejme tako, kakor ga je predlagal deželni odbor in naj se gori navedeni odsekov dostavek izbriše, po katerem si občina bika napraviti mora še le tedaj, ako je več ko polovica občanov s tem zadovoljna, vsaj ves svet ve, naj je katera reč še tako dobra in koristna, zmirom se dobijo protivniki, ki dobro reč spodkopavajo. Prav tisti vzrok je bil tudi, da sopsašniki še danes niso razdeljeni med njihove lastnike. — Vkljub Bleiweisovim ugovorom in nasvetom, vkljub temu, da sta celó od nasprotne stranke tudi vitez Gariboldi in pl. Schrey glasovala za dr. Bleiweisov predlog, obveljal je pri glasovanji odsekov predlog in konečno vsa postava po odsekovem predlogu s 17 proti 15 glasovom in to zaradi tega, ker dva narodna poslancata nista bila navzoča. To pač kaže, da bi narodni poslanci vedno morali na svojem mestu biti.

Naši dopisi.

Iz Rusije 13. okt. — 7. — V poslednjih tednih smo se dovolj načitali o prazničnem sprejemanji naših hrabrih armad, ki se po slavni vojski vračajo iz Bolgarije in Armenije v Petrograd, v Moskvo in v svoja rojstna mesta. V našo gubernsko stolico nam niso vrnili našega domačega polka, ampak poslali so nam Kijevski grenadirski polk, ki se je z drugimi vred posebno proslavil pod poveljstvom „belega generala“ (Skobeleva mlajšega) na „Zelenih gričih“ nad Plevno. Pred tednom smo prejeli sporočilo o prihodu polka ter po tem delali celi teden priprave za dostojno sprejetev. Pred včerajšnjim, v soboto, od 11. ure dopoldne do 11. ure ponoči je bilo vse naše mesto na nogah. Polk se je pripeljal po železni cesti v treh oddelkih. Vsak oddelek smo pogostili na praznično okinčanem kolodvoru z jedjo, pijačo in papiroskami (cigaretkami) ter ga spremili v mesto. Mesto je bilo že v soboto praznično ubrano in okinčano s slavoloki, zastavami, s cveticami in maji. Včeraj pa, v nedeljo, je bil po tem povodu veliki praznik. Pri vhodu iz kolodvorne predmestne ulice v glavno mestno „Moskovsko“ ulico sredi orjaškega trga, kakoršni so navadno trgi v Ruskih mestih, stoji velikanski slavolok v Ruskem slogu z dvema piramidama na desni in levi strani. Na trgu za slavolokom se je zbral polk ob 10. uri, na estradah okoli slavoloka se je pomestila šolska mladina ženskega spola na levo, na desno pa ves prekrasni spol viših stanov našega mesta s cajnamami, koški in jerbaščiki cvetic, prostor od estrad do altarja iz zelenji je zajela šolska mladina moškega spola, oltar je okrožil naš oficijalni svet. Ob 11. uri so se pripeljali drug za drugim: gubernator, general-komandant in škof. General s svito je ogledal polk, skoman-